

E 102

1

HOLVIKÖYT

E 102

Liisa Eerikäinen

1964

Piir. sign: 23.5/1
23.6/2,27
23.8/41,49

Holvikäytävä E 102

Pieneltä linnanpihalta Isolle linnanpihalle vievä portti-
käytävä E 102 käsitti nykyisellään holvatun keskiosan 6,80m
pitkän, jossa sekä etelä- että pohjoisseinällä oli oviaukot
holvattuihin kellaritiloihin. Viimeksimainitun seinän itäpääs-
sä myös suunnikkaan muotoinen syvennys, mahd. soihdua varten,
sekä molemmissa päissä olévat holvaamattomat, parrujen kattamat
osat. Eteläseinä itäpäässä olitälläkohden kavennus.

Holvikäytävän lattiaa peitti mukulakiveys, joka laski loi-
vasti länteen. Itäpäässä sen yläreuna oli tasolla +81.55, kes-
kikohdalla tasolla +81.10 ja länsipäässä tasolla +80.85. Kiveyk-
sessä oli molemmilla pitkillä sivuilla kouru sadeveden poistoa
varten. (kuva 1,2)

Aikaisemmassa muodossaan holvikäytävä näyttää kuitenkin
olleen myös molemmista päistään holvattu. Ison linnanpihan puo-
leisen porttiaukon eteläpielen yläosassa oli vielä jäljellä hol-
vikaaren etureunan liuskakivikaari, joka päättyi jonkun verran
ennen porttiaukon nykyistä keskipistettä. Tällöin holvauskivet
olivat jo pystysuorassa, joten siinä täytyi olla (tai ainakin
hyvin lähellä) silloisen porttiaukon keskipisteen. Mahdollisesti
oli pohjoisseinässä ollut samanlainen kavennus (n. 40-50cm)
kuin eteläseinässäkin. Pohjoisseinä näytti juuri kavennuksen
pituudelta (n. 280cm) uudelleen käsitellyltä eikä siinä ollut
havaittavissa kaikkia niitä laastikarroksia kuin alkuperäisinä
pidettävissä seinissä (esim. länsipään pohjoissivu). Kavennuk-
sen olemassaoloa vastaan on mahdollisesti kuitenkin se seikka,
että kaivettaessa esille tulleet porttiaukon edustan "kynnyski-
vet" ulottuivat aukon nykyiseen pohjoispielen asti, jopa hie-
man sen ylikin. Eteläseinän kavennuksessa^{sosa} oli tasosta +81.71
alaspäin epäselvässä liittessä varsinaiseen eteläseinään ja
mainitusta tasosta ylöspäin eteläseinä näytti jatkuvan kaven-
nuksen taitse itään. (kuva 3)

Pienen linnanpihan puoleisen porttiaukon pohjoispielissä
oli samoin havaittavissa jäännös aikaisemmasta holvikaaresta.
Sen muodosti n. 50cm korkea paksunnos pielen yläreunassa ja
siihen liittyvät pari vinottain ja syrjittäin olevaa liuskaki-
veä. Liuskakivet muodostivat holvikaaren lähtökohdan. Pielestä
85cm päässä olevassa muurin repeämässä (25-30cm lev.) oli
myös näkyvissä pari holvaukseen kuulunutta liuskakiveä. Näistä
itään päin oli seinässä samalla tasolla n. 60cm leveä tiilipaik-
kaus, joka päättyi kattoparrujen ja holvin rajaukseen. (Samoin
öli tiilipaikkausta myös pohjoisseinän itäpäässä suunnikkaan
muotoisen syvennyksen ja kattoparrujen itäpäässä välisessä osassa.)
(kuva 4,5)

Pienen linnanpihan puoleisessa eteläpielessä ei ollut havaittavissa mitään jäännöksiä holvikaaresta. Mahdollisesti täällä puolella on ollut samanlainen kavennusmuuraus kuin itäpäässäkin, jo päätellen siitäkin, että vastakkaisessa pohjois-
pielessä sitä ei ole voinut olla. Samaan suuntaan viittaa myös se seikka, että muuri oletetun kavennuksen pituudelta on uudelleen käsiteltyä ja että osa ns. keittiömuurin kivistä oli n. 20cm pari jopa 40cm nykyisen porttiaukon linjan sisäpuolella. Toisaalta tämä voi olla vain pelkkä satunnaisuus, varsinkin kun keittiömuurin ei voinut sanoa olleen liitteessä portinpielimuuraukseen.

Pyräskylä
LINEN BANK

E 102 esille tulleet seikat:

Käytävän mukulakiveys, joka laskee itä-länsi suunnassa (+81.55 ~~—~~ +81.10 — +80.85) oli upotettu vaaleaan, hienoon hiekkaan (hietaan), jota oli n. 5-10cm paksuudelta. Nämä kerrokset ulottuivat läpi koko käytävän. Näiden alla oli kulttuuripitoista maata, joka käsitti hiili-, multa-, ja lahoppuukerroksia. (kts. maaleikkaus^(kuvat 1, 2)) Itäpäässä oli vain 4-9cm paksu hiilikerros, jonka päällä oli paikoin multaa sekä sen alla hiekansekaista multaa sisältävä kerros 10-28cm paksu. Näiden alla oli kivimuurauksista, joka ulottui käytävän itäisestä suuaukosta n. 3m päähän länteen. N. 340cm päässä käytävän itäpäästä yllämainitut hiili- ja multakerros loppuivat. Tästä eteenpäin multakerros muuttui lahoppuuta sisältäväksi kerrokseksi ja jatkui käytävän länsipäähän. Hiilikerros muuttui pelkäksi lahoppuukerrokseksi, joka päättyi n. 35cm ennen käytävän länsipäätä. Lahoppuukerroksen paksuus oli 5-7cm.

Näiden kerrosten alla oli, kuten itäpäässäkin hiekansekaista multaa sisältävä kerros, joka kuitenkin täällä oli paksumpi, 28-70cm (pakseten melko tasaisesti länteen päin mentäessä) Kerroksessa oli havaittavissa vielä n. 1cm paksu lahoppuukerros, joka paikoin hävisi kokonaan ja n. 4m päässä itäpäästä yhtyi epäselvään kivikerrokseen, joka oli yllämainitun itäpäässä olleen muurauksen jatkona.

Käytävän länsipäässä oli vastaavanlainen epämääräinen pienistä mukula- ja liuskakivistä muodostunut kerros, jonka paksuus oli 8-13cm. Kerros alkoi tasosta +80.45 - +80.40. Ehkä kysymyksessä oli vanha käytävän kiveyspinta. Kivivyöhyke ei kuitenkaan uloottunut kuin jonkinverran käytävän keskiakselin eteläpuolelle. Tämän kivikerroksen alla oli vielä hiekansekaista multamaata n. 5-50cm. Mullan alareuna laskee jyrkästi länteen Hiesukerros alkaa itäpään muurin edustalla tasolta +80.65, kairavannon keskipaikoilla tasolta +80.50 ja länsipäässä tasolta +79.75.

Kuten edellä jo mainittiin, oli puheena olevan holvikäytävän itäpäässä kivetty alue, jonka itäreuna oli n. 25cm käytävän suuaukon ulkopuolella ja länsireuna n. 280cm päässä itäpielestä eli eteläseinässä olevan kavennusmuurauksen länsireunan tasolla. Pohjois-eteläsuunnassa se täytti koko käytävän leveyden. Kivetyn alueen peitti laastikerros, joka alkoi tasosta +80.85 - +81.10. Laastikerroksen alla kiveys^{pinta} oli epätasainen. Tasot vaihtelivat +81.10 - 80.90. Osa kivistä oli laatta- osa tavallisia terävä-

tai pyöreäsärmäisiä kiviä. Muuraukseen oli käytetty laastia. (kuvat 1, 2, 3)

Itäisen suuaukon kohdalla oli n. 50cm leveä vyöhyke, jossa kivet olivat muuta tasoa ylempänä ja muodostivat käytävään nähden poikittaiset "porrasaskelmat". Nämä kivet ulottuivat, kuten jo mainittiin, n. 25cm päähän käytävän ulkopuolelle. Ylimmän "porrasaskelman" taso oli +81.45. Nämä kivet olivat olleet laastilla kiinni toisissaan ja kun ne olivat poistettu, paljastui niiden alta neljän laattakiven muodostama taso (+81.09, +81.13) joka yhtyi yllämainittuun laastipinnan peittämään muuraukseen. (kts. ^{E 102:n itäpään edustan} kaivauskertomus)

Muurauksen alapinta itäsivulla oli tasolla +80.55, länsisivulla tasolla +80.38 - +80.50. Itäsivu oli muurattu pienehköistä kivistä, joukossa muutamia suurehkojakin, ja siinä oli pyritty paikoin varvittaiseen muuraukseen. Muuria ei oltu saumattu, laasti pursui esiin saumoista. Länsisivulla oli sitävastoin käytetty joitakin melko suuria kivipaasia. (kuvat 3, 8 A)

Käytävän pohjoissivun vierustalla puheena oleva muuri jatkui 35-40cm levyisenä ulokkeena 115cm verran länteen. Yläpinnan muodosti neljä laattakiveä, joiden reunat jäivät hieman käytävän pohjoisseinän alle. Yläpinta oli tasolla +80.96. Laattakivien alla oli parin kivivarvin korkuinen muuraus, alareuna oli tasolla +80.54, +80.61 (kuva 9)

Koko puheena oleva muuri oli luonnonmaan (hiesun) päällä, kuten myös käytävän molemmat seinät.

Käytävä E 102:n pohjoisseinän itäpään alaosassa kiinteä muuri loppui tasoon +81.64. Sen alapuolella oli 35-46cm paksu kerros mullan, hiekan ja laastinsekaista maata n. 290cm pituudelta porttisuudesta länteen, eli suunnilleen muurin vierustalla olevaan toiseen laattakiveen (idästä) saakka. Näyttää siltä, että kysymyksessä olisi vain muurin ulkokuoren puuttuminen. Multakerroksen syvyys oli n. 40cm. kuva 10

Pohjoisseinän keskivaiheilla muurin alareuna vaihteli tason +80.55, +80.75 ja +80.80 välillä. Oven edustalla alareuna oli tasolla +80.90.

Käytävän länsipäässä puheenaolevan seinän alareuna oli tasolla +80.60. Kulttuurikerros muurin vieressä oli vain pari cm eikä jatkunut kivien alle. (käytävän keskiakselilla se oli n. 40-60cm). Muurissa oli, kuten koko sivullakin, n. 30cm paksu kuoriossa, jonka takana kivet olivat ilman selviä varveja ja laastin rapautumisen johdosta melko irrallisia.

N. 85cm päässä länsipielestä oli sauma (halkeama), joka alkoi seinän yläosasta ollen tällöin 30cm, mutta kapeni pian vain parin cm levyiseksi ja jatkui tasoon +80,95. Siitä alaspäin muuri jatkui yhtenäisenä länsipielestä itäpieleen. Muurin pohjakivet olivat hiesun päällä. (kuvat 5, 11, 12)

Muurin alareunaan muodotui n. 13cm porrastus suunnilleen sille kohdalle, missä käytävän kattoholvaus loppui. Rajauksen länsipuolella muuri oli mainittu 13cm alempana.

Käytävä E 102:n eteläseinä osoittautui olevan huomattavasti syvemmälle perustettu kuin pohjoisseinä. ^(kuvat 13, 14) Anturan kaivannossa 130cm päässä länsipielestä tuli näet esille muurausta, jonka alapinta oli tasolla +79.60. Muuraus jatkui yhtenäisenä ylöspäin eikä mitään varsinaista rajausta sen ja maanpinnan yläpuolella olevan muurin välillä voinut havaita. Kuitenkin tämä maanpinnan alapuolella oleva muurin osa poikkesi ulkonäöltään varsinaisesta seinästä, sillä se oli muurattu pyöreäsärmäisistä peltokivistä saumaamatta. Laasti oli hyvin rapautunutta eikä sitä ollut kuin nimeksi kivien välissä. Alaosastaan muuri kääntyi n. 175cm päässä pielestä jyrkästi ylöspäin ja samalla sisäänpäin ollen n. 2m päässä pielestä 30cm eteläseinän pintaa säämpänä. 70-100cm korkeudelta muurin osa oli hiesun sisällä, jota vasten se näytti muuratunkin.

5,9m päässä länsipielestä olevasta kaivannosta tuli myös esille etelämuurin alareuna, joka täällä oli tasolla +79.75.

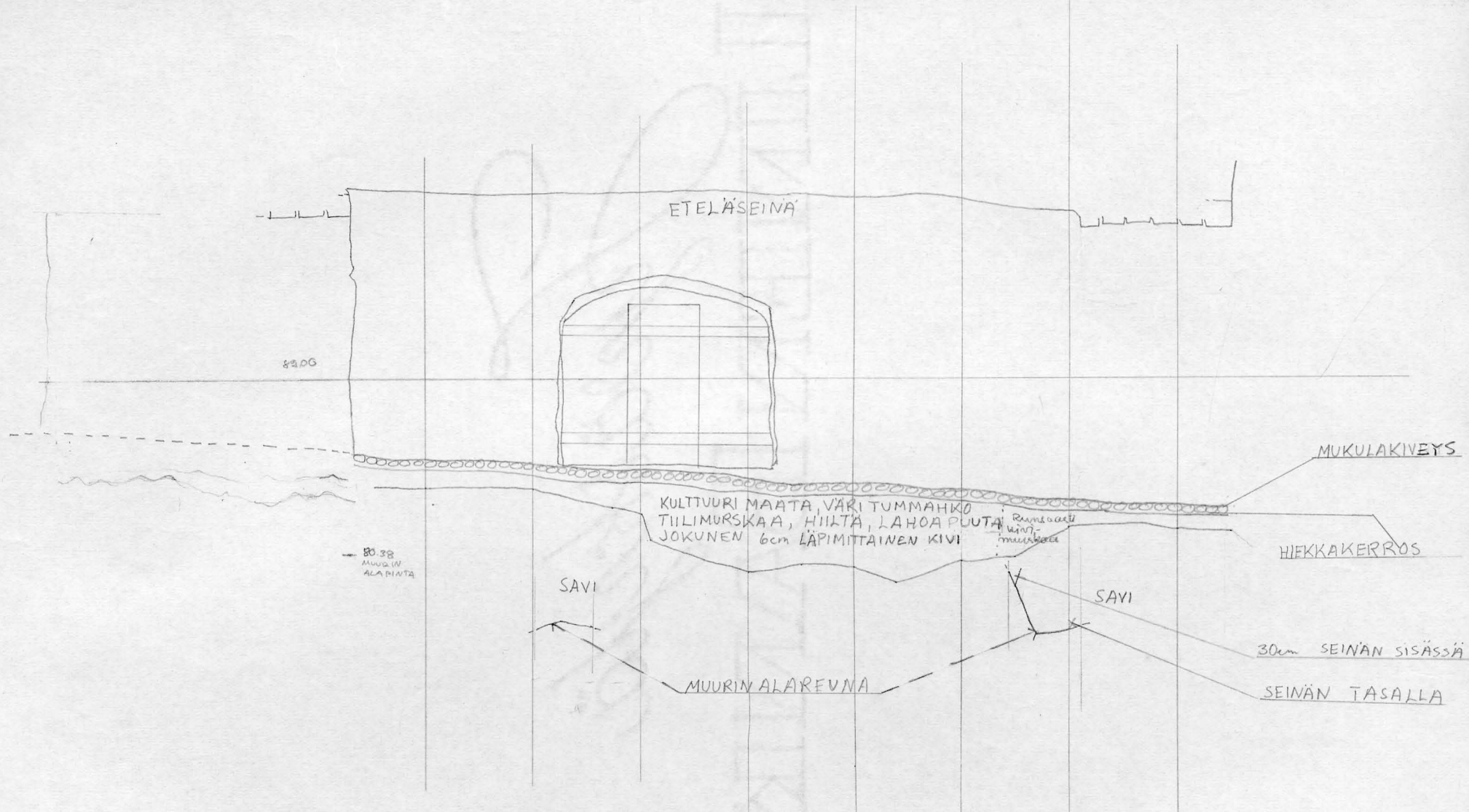
Kulttuurimaakerros eteläseinän länsipielen edustalla oli vain n. 10cm paksu. (leikkauspinta n. 25cm päässä et. seinästä) Pienelle linnanpihalle päin se laskee jyrkästi. Itään päin mentäessä kulttuurikerroksen alareuna alkaa 150cm päässä pielestä jyrkästi laskea yläreunan pysytellessä mukulakivi- ja hiekkakerroksen alareunassa. Kerros jatkuu n. 60-80cm paksuisena 5,3m päähän, jolloin se taas jyrkästi nousee ja jatkuu 10-15cm paksuisena porttikäytävän itäpäähän. Maakerroksen väri oli tummahko, seassa oli tiilimurskaa, hiiltä, lahoa puuta, laastinmuruja sekä jokunen n. 6cm läpimittainen kivi. Länsipäässä, kohdassa missä kerros alko laskea, oli runsaasti pientä kivimurskaa n. 50cm matkalla. (kts. maaleikkaus, kuvat 1 ja 14)

E 102:n eteläseinän itäpäässä oli 280cm pitkä 55cm leveä kavennusmuuraus, kuten jo edellä mainittiin. Kavennuksen alapuolella, tasosta +81.60 alaspäin, olivat kivet huomattavasti suurempia kuin muualla, ja tasosta +80.50 alaspäin (+81.50-+81.30 oli mukulakiveystä) oli kivien väliset saumat melko suuret ja

täynnä multaa, laasti oli rapautunut pois. Muuraus vaikutti melko huolimattomalta, ikäänkui se olisi tarkoitettu maanpinnan alle jääväksi. Tätä vastaan puhuu kuitenkin se seikka, että porttiaukon edustan laattakivipinta oli huomattavasti alempana, n. taso +81.12, ja käytävän itäpään täyttävän poikittaisen muurin laastipinta vaihteli tason +81.00 molemmin puolin (+80.85 - +81.10) mitkä todennäköisesti edellyttävät vanhinta käytävän pintatasoa.

Tasosta +80.90 alaspäin (poikittaista muuria oli purettu jonkin verran) oli havaittavissa vuorottaisia laasti- ja multakerroksia n. 30cm korkeudelta. Juokossa oli vain muutama pienehkö kivi. Alemmas mentäessä kivet jälleen suurenivat. (kuva ³~~2~~)

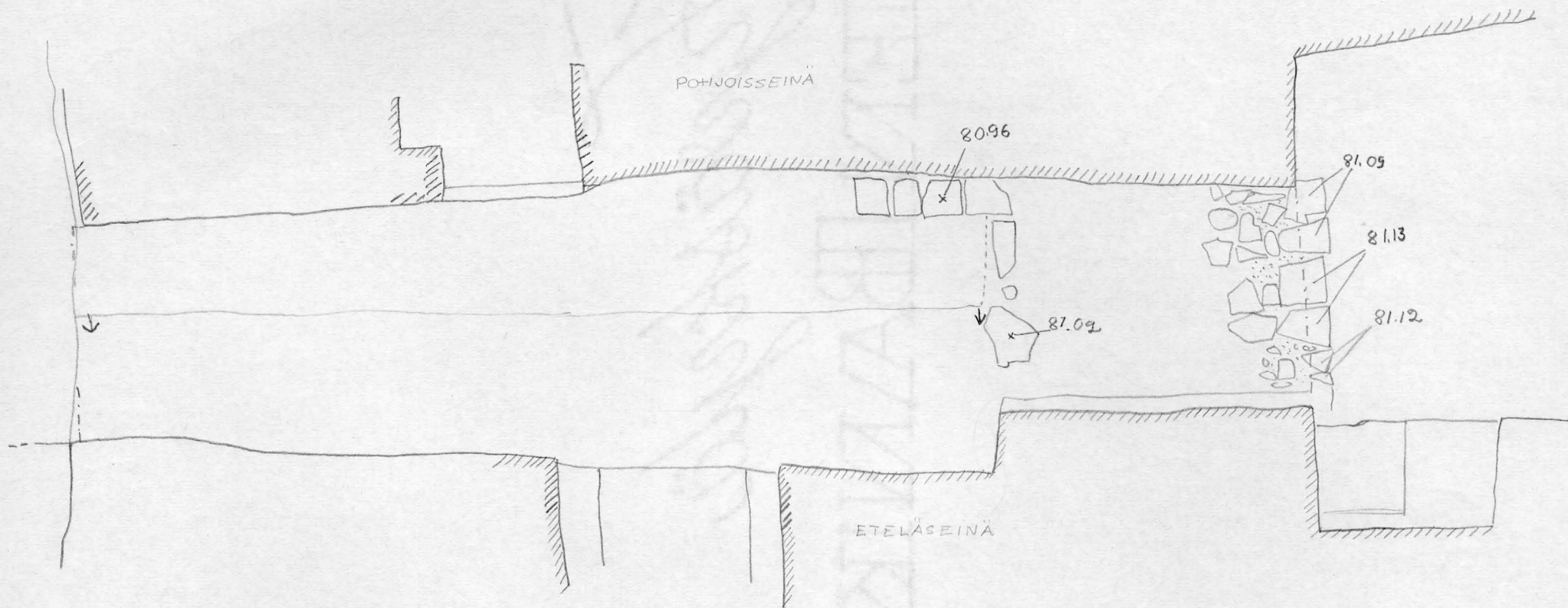
Jyväskylän
LINEN BANK

OLAVINLINNA

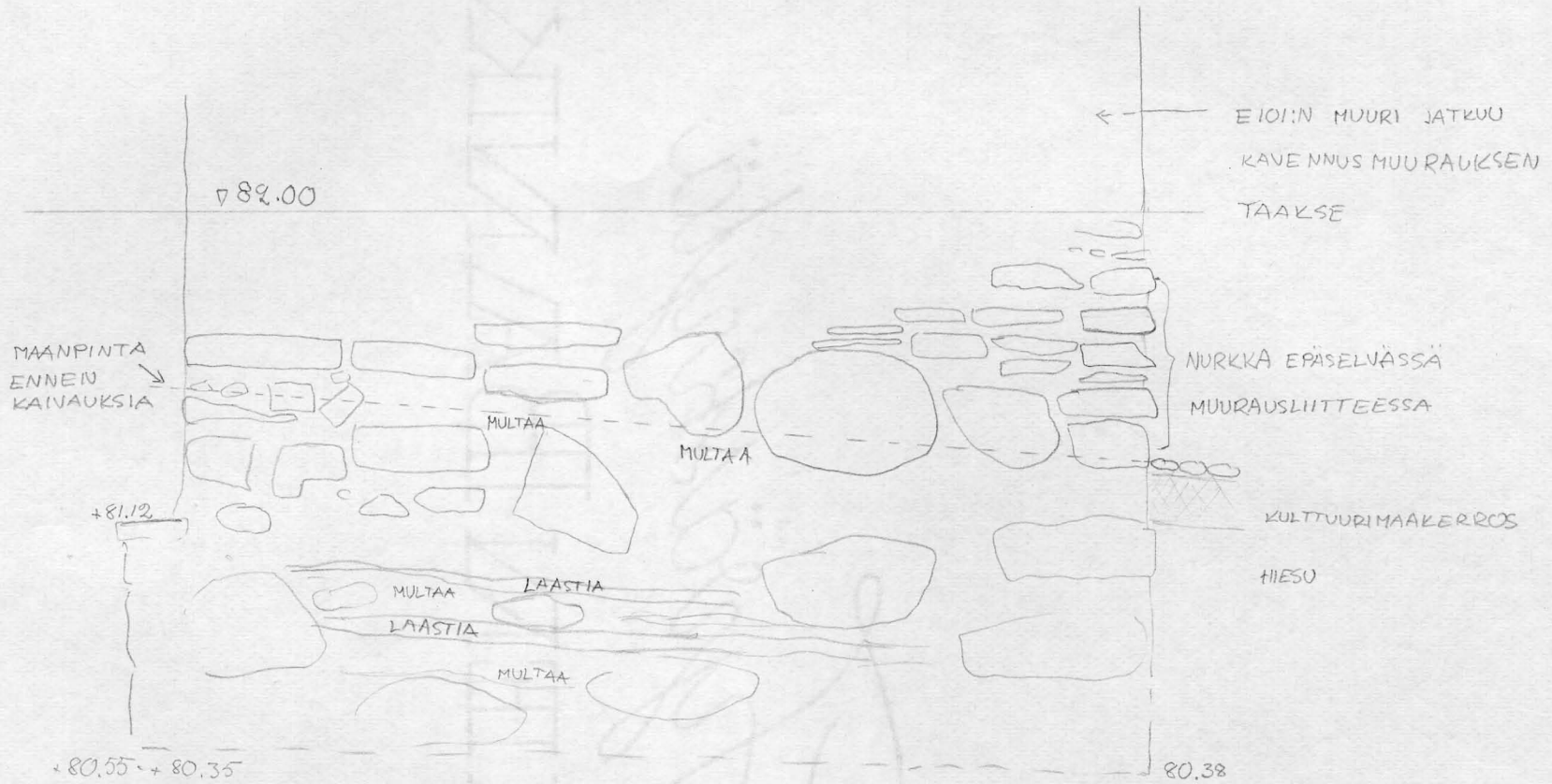
MK 1:50
KÄYTÄVÄ E 102
MAALEIKKAUS

M.P. 17.11.64.

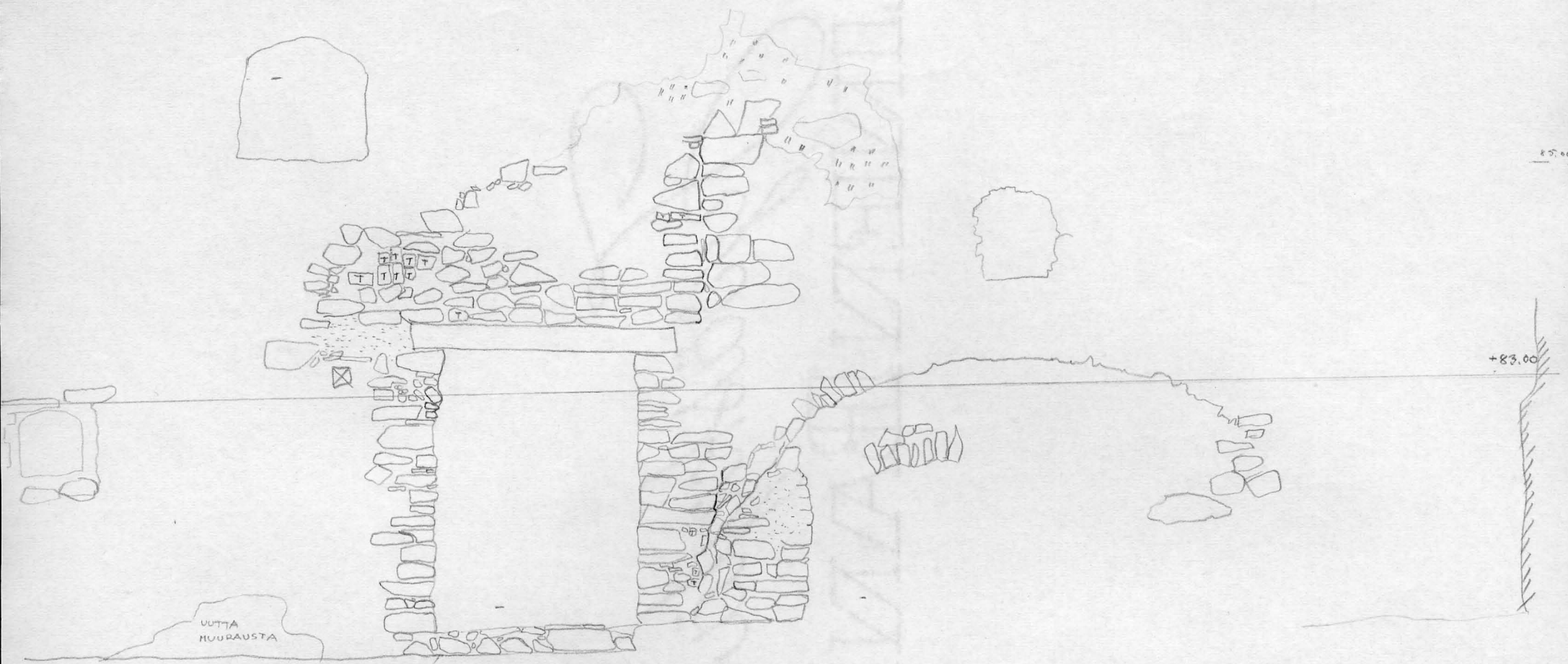

1.50

E102

PORTTIKAYTÄVÄ E102:N
 ETELÄSEINÄN ITÄPÄÄ.
 MK. 1:20

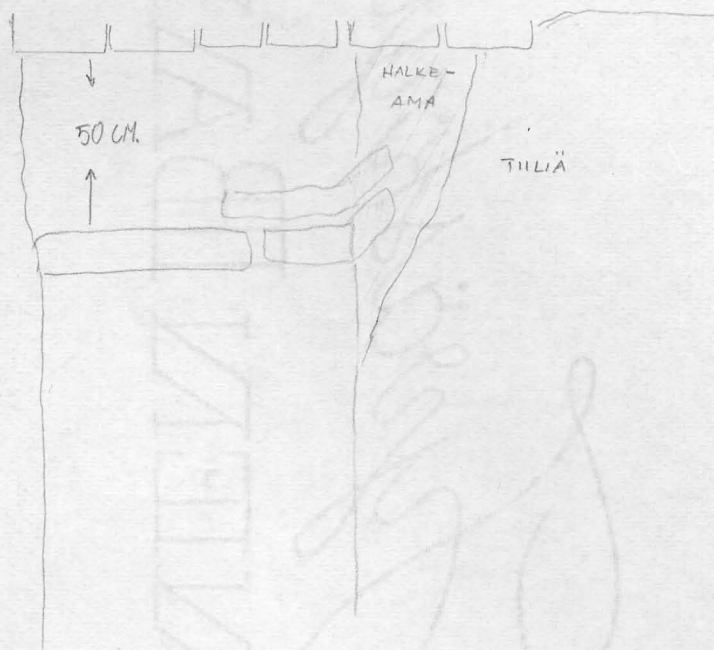

UUTTA
MUURAUSTA

+83.00

80.00

1/50

PORTTIKÄYTÄVÄ E109

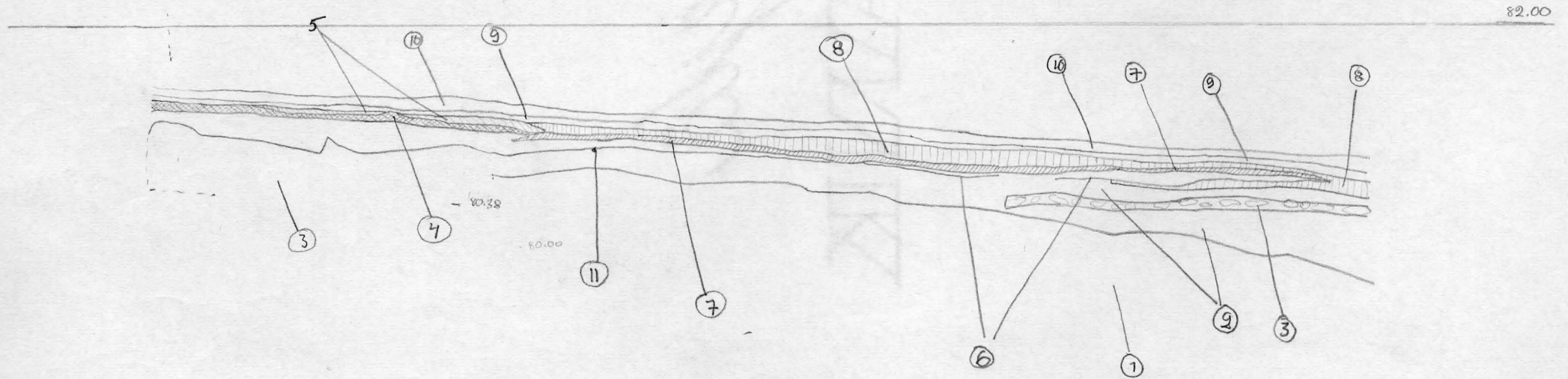
POHJOISSEINÄN LÄNSIPÄÄN YLÄOSA

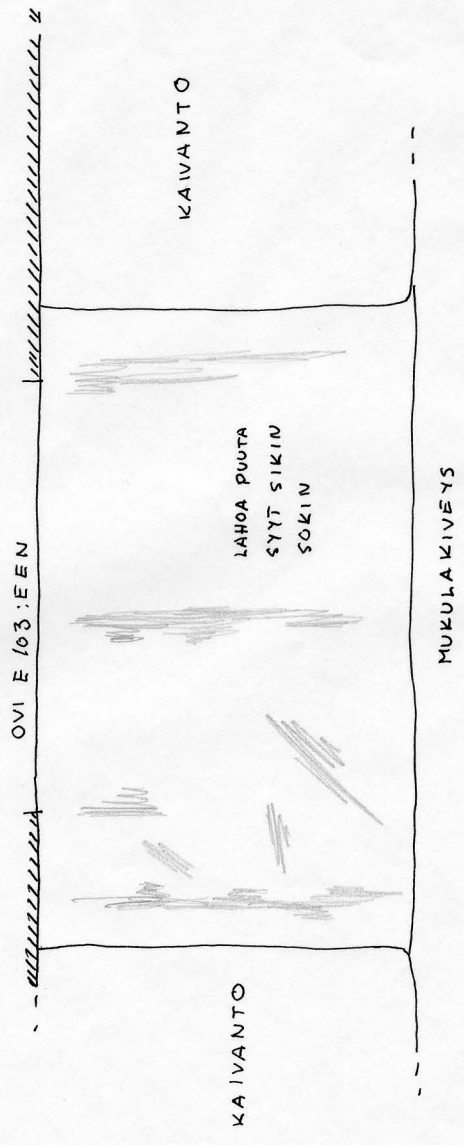
MK. N. 1:20

KAAVAKUVA

E102

- 1 HIESUA
- 2 MULTAA JA HIEKKAA
- 3 KIVIKERROS
- 4 HIILIKERROS
- 5 MULTAA
- 6 1cm PAKSU PUUKERROS
- 7 PUUKERROS
- 8 MULTAA JA PUUPALOJA
- 9 HIETAA
- 10 MUKULAKIVEYS
- 11 KIVIKERROS JA OHUEMPI PUUKERROS YHTYVÄT

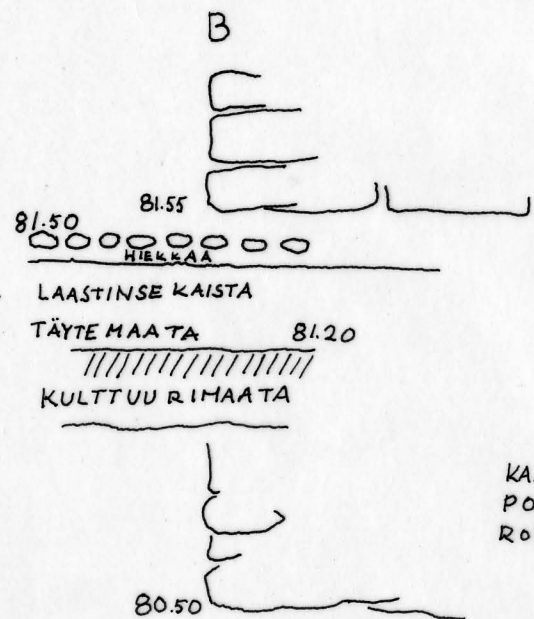

PORTTIKÄYTTÄVÄ E109

E103:IN OVEN EDUŠTALLA OLEVA

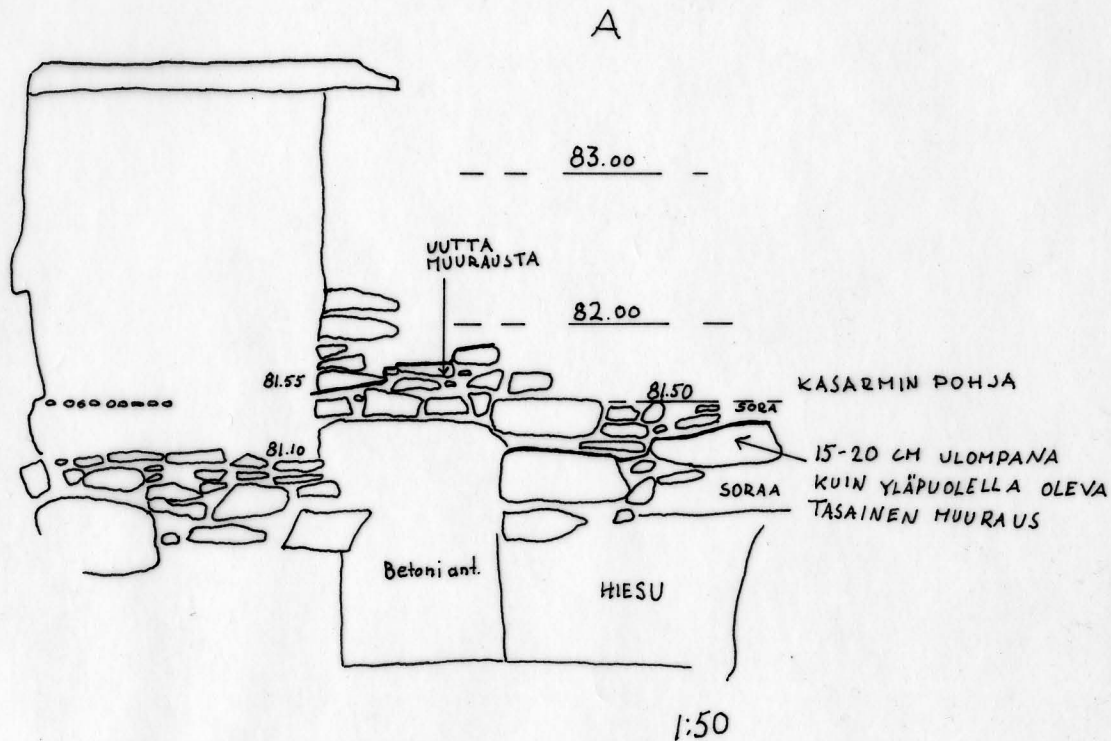
LAHOJUUKKERROS TASO + 80.85 - + 80.75

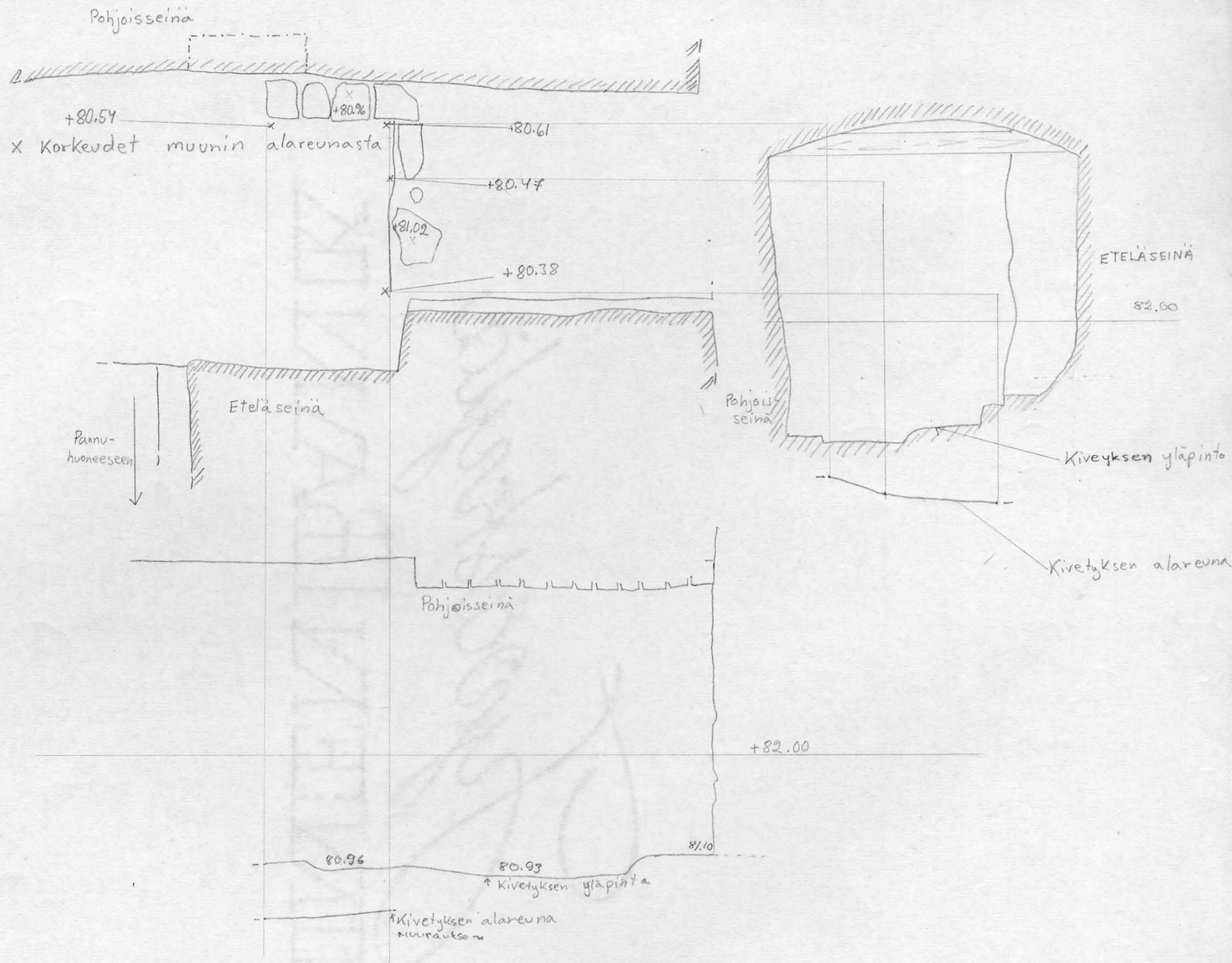
MK. 1:90

KAIVAKUVA E102:N
POHJOISNURKAN MAAKER-
ROKSISTA KATS. ETELÄÄN

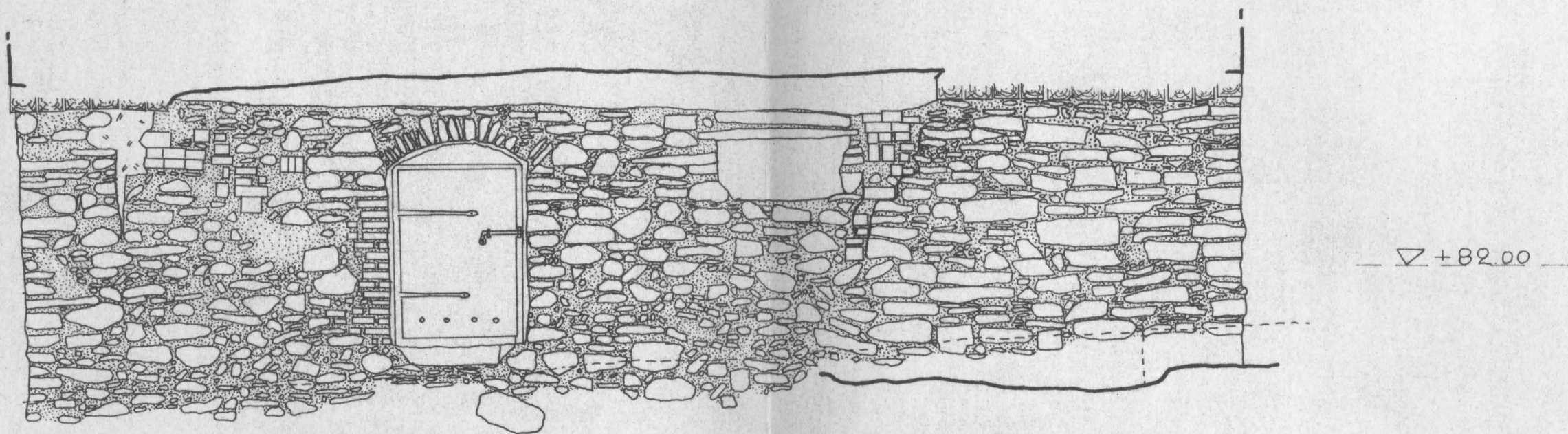
1:20

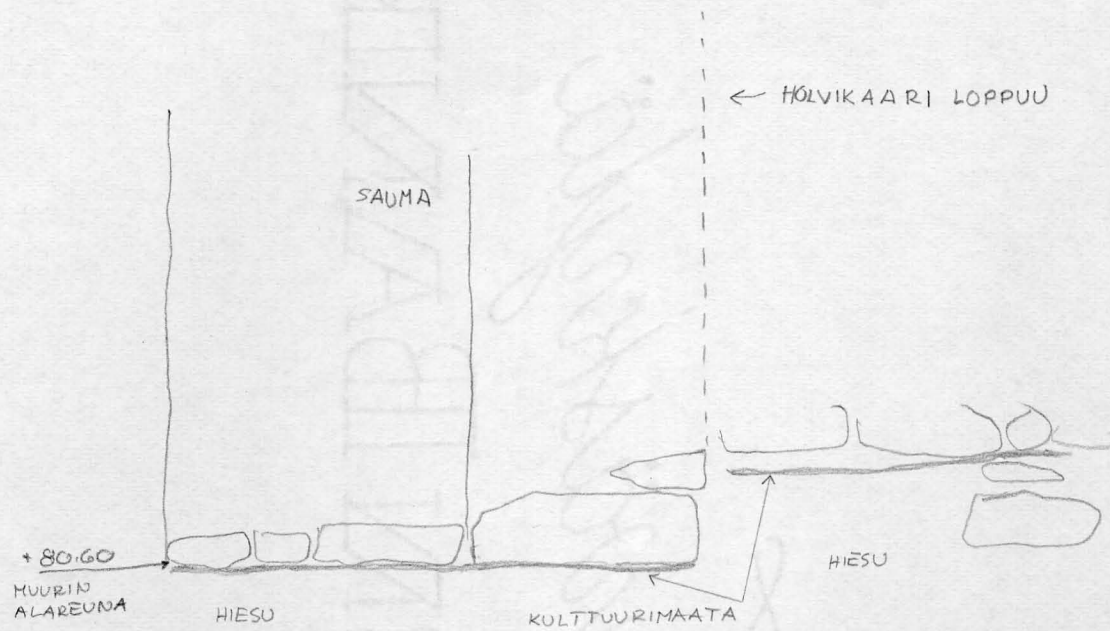

OLAVINLINNA
 KÄYTÄVÄ E 102
 MK 1:50
 M.P. 17.11.64

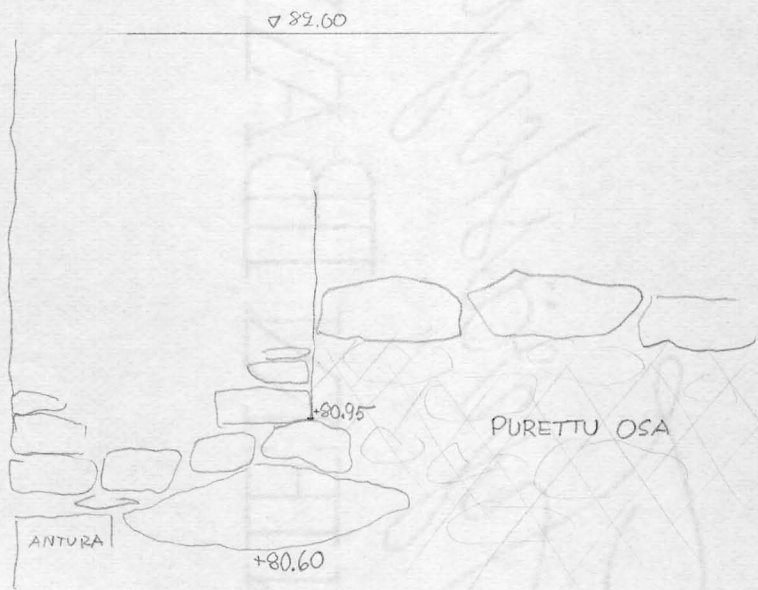
KUVA 10
1964

POHJOISSEINÄ

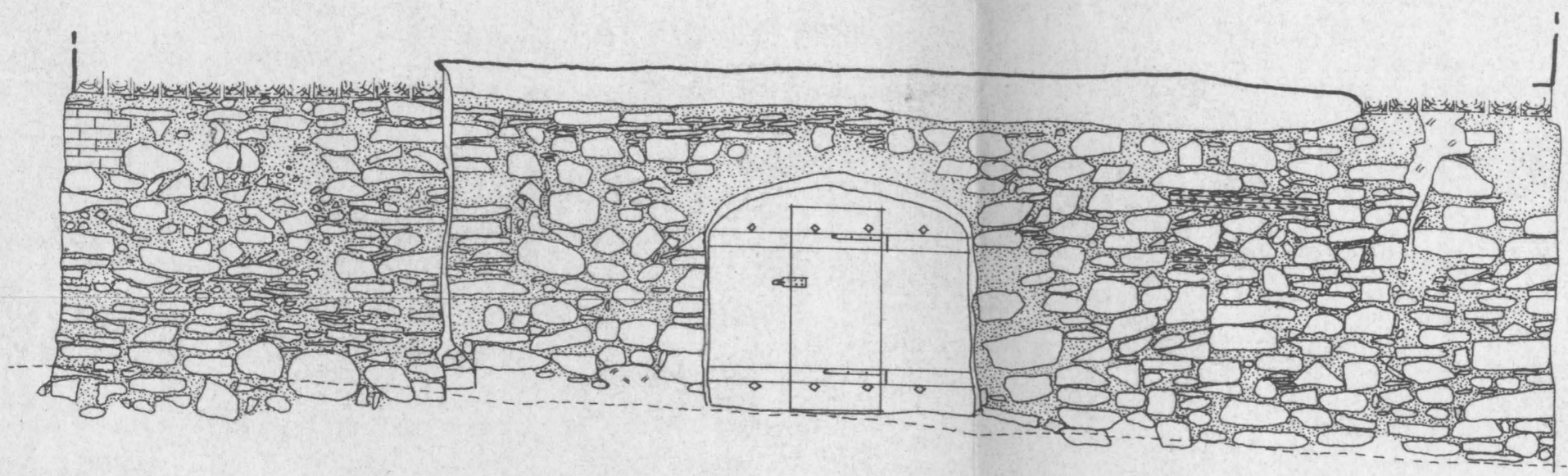
PORTTIKÄYTÄVÄ E109:IN
POHJOISSIVUN LÄNSIPÄÄ
MK. N. 1:20
KAVAKUVA

PORTTIKÄYTÄVÄ EIO₂
POHJOISSEINÄN LÄNSIPÄÄN
ALOSA
MK. N. 1:90

KWA 13

1964 K.K.

▽+82.00

ETELÄSEINÄ

▽+89.00

KULTTUURIMAATA
VÄRI TUMMAHKO
TIILIMURSK, HIILTÄ, LAHOA PUUTA
LAASTIA, JOITAKIN KIVIÄ

RUNSAASTI TERÄS-
SÄRMAISTÄ
PIENTÄ
KIVEÄ

HIESU
(EI KAIVETTU)

80.16

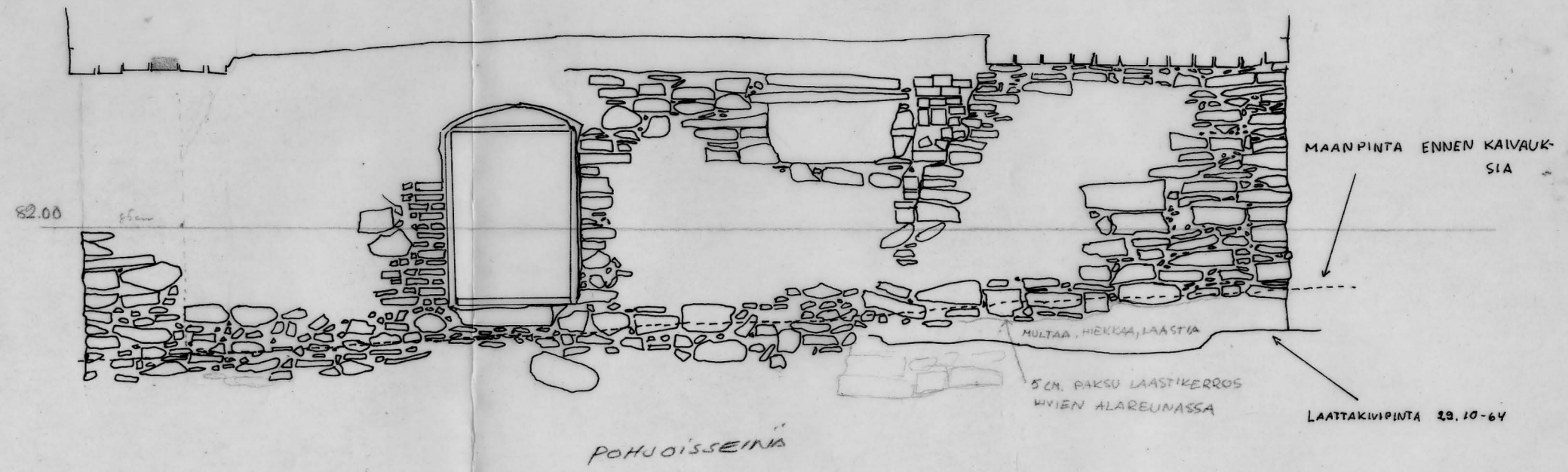
HIESU

79.73

LUONNONMAA (HIESU)

PORTTIKÄYTÄVÄ E102:N ETELÄSEINÄN
LÄNSIPÄÄN ALAOSA (KAAVAKUVA)
MK. 1:20

A

B

